

HE ARATAKI TUATAHI MĀ TE WHĀNAU KATOA

HE PŪREKEREKE PAKU
E MĀIA AI TE WHĀNAU KATOA
KI TE AO PŪTEA

TIKANGA HOU,
ORANGA HOU

WhaiRawa NGĀI TAHU

NAU MAI, HAERE MAI

Tauti mai ki tā mātou arataki pūtea e māia ai koe!

Ka whai paika te katoa o te whānau ina māia ana i te ao pūtea. Mā te māia e pai ai ā mātou whakatauka, ki te pēnā, ka pai ai te ara ki te pae tata, me te pae tawhiti o kā whāika pūtea. He mea tuhi tēnei arataki e mātou kia whakataki i kā kōrero pūtea ki a koutou ko tō whānau, tae noa ki kā tamariki katoa e māia ai!

Ehara i te mea me taumaha te ara kia whai māiataka. Whakamātauhia ētahi pūrekereke kāwari hei ia taumata pakeketaka i waeka i te toru me te tekau mā ono tau, e whaiora ai te honoka a tō whānau, me kā tamariki, ki kā pūtea.

Kia mahara tonu, he arataki anake ēnei pakeketaka. Ka tere ake, ka pōturi iho rānei pea te whanaketaka māiataka pūtea a āu tamariki.

Ahakoā tā te ao aka atu ki te koreka o te pūtea ukauka, e hirahira ana te whakamahi i te ukauka me te whakamārama atu ki āu tamariki e māramatia ai, e kitea ai hoki e rātou kā whakawhitika pūtea.

KUA KITEA RĀNEI Ā MĀTOU ARATAKI ANŌ?

Katoa ā mātou arataki e wātea
ana ki tā mātou paetukutuku:
www.whairawa.com/tamariki

HE WHAKATAKI I TE PŪTEA ME TE MAHI

E wehiwehi ana pea te whakaako i te huatau pūtea ki āu tamariki nohinohi, heoti kua taea tonutia e āu tamariki te mārama ki kā āhuataka kāwari o te pūtea.

KĀ TINO HUATAU ME MŌHIO E ĀU TAMARIKI NOHINOHI:

- » He pūtea ki tēnei ao
- » He rawa te pūtea e taea nei te mimiti

“

Kei noho koe ka kawatau i tō te tamaiti mārama ki kā āhuataka pūtea hei tana pakeketaka, ki te kore koe e whakataki atu ki a ia nōna e nohinohi ana.

”

ĀWHINA

E hirahira ana te whakamahika i te ukauka pūtea, nā te mea e pai ana tā te tamaiti ako mā te mātaki.

Ka tae ana ō tamariki ki te 3-4 kā tau, e oti i a koe te tautoko i te māiataka pūtea mā ēnei:

Kōrero ki ō tamariki e pā ana ki āu mahi me kā mahi anō a ērā i te whānau. Me whakamārama atu i tā te takata toro atu ki te mahi e whai ai i te pūtea kia hokona te kai, kia utua hoki kā pire o te whānau.

Me kōrero mō te rahi o te utuka o kā rawa i a koe e hoko ana mēnā kei tō taha rātou.

Tautokona tā rātou kaute i te pūtea: whakaakona te rerekē o te ukauka me te rau pūtea.

Tā te whānau, “E toroa ana kā mātua ki te mahi e whai ai i te pūtea. Mā tēnā tātou e hoko ai kā rawa, e utu ai kā pire”

Māna te pūtea e tuku i te taupaepae hei te wā utu. Mā tēnei e āta mārama āu tamariki ki te whakawhitika tūturu o te pūtea.

Hei te otika o tēnei arataki tētahi whāriki whakarite pūtea e tokona ai tā ō tamariki mōhio ki te rerekē o kā momo pūtea ki Aotearoa.

TE MAHI, TE WHAKAPAU, ME TE PENAPENA

Kua pērā te pakeke o āu tamariki, e mārama ana rātou ki te whiwhika pūtea mā te mahi, me te whakapauka o tēnei pūtea ki kā rawa. I āiane, e hirahira ana kia whanake ake kā pūkeka o āu tamariki e pai ai te whakapauka o te pūtea.

KĀ OHIA MATUA ME MŌHIO E Ō TAMARKI:

- » Mā te mahi e hua ai te pūtea
- » Ehara i te mea me whakapau te pūtea hei te whiwhika tonutaka

1 MAHI

E taea ana te whakaako ki kā tamariki o tēnei kaumātuataka te ohia o te whiwhika pūtea i te mahi, mā te tuku te kopa iti ina whakaotia kā mahi pakupaku ki te kāika. Kāhore he kaumātuataka tika e tīmata ai te tukuka o te kopa iti, nā reira kei tō whānau te tikaka mō āhea tukuna ai.

Ētahi pūrekereke matua mō te tuku i te kopa iti ki te tamaiti:

- » Whakaritea tētahi tukuka pūtea ā-wiki ki ō tamariki (whakaritea anake tētahi rahika pūtea e taea nei e tō pūkoro).
- » Whakaritea tētahi rāraki mahi me oti ā mua i te pauka o te wiki. Hei tauira, te kawatu i kā para ki waho.
- » Kia oti rā anō kā mahika katoa i ō tamariki, koia anake te wā kia tuku i te kopa iti.

Tirohia tā mātou Arataki i te Kopa Iiti mō te roaka atu o kā kōrero!

TE WHANAKE AKE I TE MĀRAMATAKA KI KĀ OHIA PŪTEA

Ka tae ana ō tamariki ki tēnei pakeketaka, me oti i a rātou te mārāma ake ki kā ohia āhua hōhonu o te pūtea.

KĀ OHIA MATUA ME AKO E Ō TAMARIKI I ĒNEI TAU:

- » Te utu whaiwāhitaka o kā hokoka
- » Te rerekē o kā utuka iti me kā utuka rahi
- » Te pūtea mariko

UTU WHAIWĀHITAKA

Ki te hoko i tētahi rawa, e kore e taea te hoko i tētahi atu mea. Me āta whai whakaaro kā tamariki ki kā paika me kā kinotaka o kā rawa e hiahiatia ana e whakatau ai me pēhea rā te whakapau i ā rātou pūtea.

PŪTEA MARIKO ME TE EFTPOS

E oti i kā tamariki e pēnei ana te kaumātuataka te mārāma ki te pūtea mariko mēnā rātou i mau ki kā ohia matua o te pūtea i kā tau tata.

Whakamāramahia kā kāri EFTPOS. Ko te pūtea ka whiwhia e koe, ka noho ki tō pūkete, ā, e oti i a koe te whakamahi i tō kāri kia hoko i kā rawa ā-tinana, ā-tuihono rānei. Ka mimiti haere te tapeke o tō pūkete i a koe e whakapau ana i kā pūtea mā te kāri.

“

Ko tētahi ara e pai nei ki a mātou mō te tautoko i te tahua a kā tamariki ko te tuku i te kopa iti ki a rātou i ia rua wiki, kua kē i ia wiki. Ki te pēnei, me āta tahua ia, me ū hoki e tae rā anō ai tāna kopa iti ki kā wiki e rua.

Mema Whai Rawa

”

KĀ UTUKA NUI ME TE ITI

Whakamārama atu ki ō tamariki kā rereka kētaka o te utu i tētahi mea he iti tōna wāriu, tērā i te utu i tētahi mea he nui ake tōna wāriu.

Kā Utuka Iti

E taea ana kā utuka iti te utu i taua wā tonu mā te ukauka, te kāri EFTPOS rānei. Kua pēnei nā te mea, i te nuika o te wā, kua rawaka kā pūtea a kā tākata ki te pūkoro kia utu. Tērā ētahi tauira ko te kākahu, kā kai, kā takawairore rānei.

Kā Utuka Rahi

E āhua pīroiroi ake ana kā utuka nui. Hei tauira, te hoko whare. He tokoiti noa kā tākata kua rawaka kā pūtea e hokona ai tētahi whare i te utuka kotahi, nā reira he rautaki utuka kē atu ā tātou. Ka nama atu pea te whare pūtea i te wāhi pūtea nui e hiahia nei, ā, me whakahoki ki te whare pūtea hei te tau titoki. I te nuika o te wā, e ōrite ana kā wāhi utuka i ia wiki, i ia rua wiki, i ia marama rānei, ka mutu, ka hia nei kā tau e utua katoatia ai te nama ā-kāika. Me tuku hoki te whare pūtea kā āpiti haka pūtea e kīia nei he huapūtea. Ko te huapūtea ka riro i te whare pūtea te ara e whai pūtea ai rātou.

HOKOHOKO WHAKATAURITE, TE HUAPŪTEA WHAKAPUTU, ME KĀ TĀKE

Hei tēnei kaumātuataka me mārama pai kā tamariki ki kā ohia pūtea. Kua pērā rawa te pakeke, kua taea te whakatauiria i te māramataka ki kā tini ara anō e whaihua ana.

TE WHAKATAURITE UTUKA

Whakaakona ō tamariki kia whakatauritea kā utuka o kā hokoka nui i kā toa rerekē. Mā te haere tahi a koutou ko ō tamariki ki te hokohoko, e oti i a koe te tohu atu ki a rātou kā utuka rerekē o kā rawa ki ētahi toa rerekē ahakoa he ōrite pea te momo rawa.

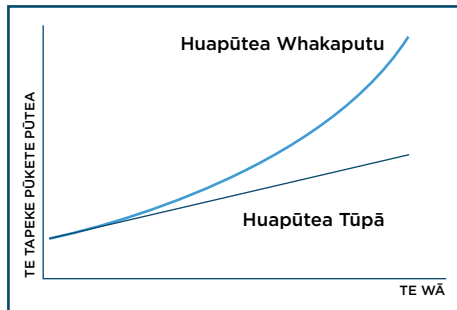
Tirohia te kēmu whakataurite ki muri i te arataki nei e kitea ai tētahi hai mahi e hā kai ana ki te whakataurite utuka.

Whakaakona ō tamariki te penapenataka. Hei tauira, whakaatu ki a rātou te huapūtea ka āpiti ki ā rātou pūtea mā te whakatakoto i kā tapeke pūkete pūtea nō te tīmataka o te tau me te otika o te tau. Mā tēnei e tau ai te ohia o te huapūtea whakaputu ki a rātou.

TAUIRA HUAPŪTEA WHAKAPUTU

TĀKE

Me utu kā tākata katoa e mahi ana i tētahi wāhi ōrau o ā rātou whiwhika pūtea ki te kāwanataka e utua ai kā rawa tuari. Mā te whakaako kā tamariki mō kā tāke e mōhio pai ai rātou ki tēnei momo āhuataka.

Tirohia te ipu tāke ā-whānau ki muri i tēnei arataki mō te roaka atu o kā tohutohu.

Mā tēnei hoki e mōhio ai kā tamariki he utu iti ki te takata heoti he nui te hua ki te marea.

Ko tētahi ara kia whakatauirā pai ai i tēnei ko te wāhi i tētahi ōrau o te kopa iti i ia wiki/rua wiki, me te āpiti atu ki tētahi ipu tāke. Ākene pea ka whakaritea tēnei hei ipu tāke ā-whānau, hei ipu tāke takitahi rānei. E taea nei te whakapau i kā pūtea o te ipu ki kā mea ā-whānau, ki kā rawa mō te whare rānei.

Me whakamārama atu pea koe, i te ao tūturu, he rite tonu te whakapauka o ēnei pūtea ki kā rawa tuari e whai hua ai te katoa, pēnei i kā huarahi me kā papa tākaro.

KĀ WHĀIKA PENAPENA NUI, TE HIAHIA ME TE WAIWAI, ME KĀ ĀHUATAKA KĀWARI O TE HAUMITAKA.

Ka tae ana āu tamariki ki ēnei tau, ka whakaaro ake ki kā whāika pūtea nui ake, ka whai i ā rātou ake pūtea, ka waia hoki pea ki kā āhuataka kāwari o te haumitaka.

- » Tīmatahia te wānaka mō kā momo mea me penapena hei te tau tītoki, pēnei i kā hurika tau, te whare wānaka rānei. Ka hiahia pea ia kia whai mahi hakere e tautokona ai te penapenataka.
- » E hirahira ana te whakataurite i te hiahia me te waiwai i tēnei pakeketaka – me mahara rātou, ehara i te mea e waiwai ana kā mea katoa e hiahiatia ana. Inā hoki te hirahira o tēnei mēnā ia e tīmata ana ki te mahi hakere.
- » Ka whai hua pea te tuhi i tētahi rāraki mō kā paika me kā kinotaka e mōhio ai kua whai hua, kua waiwai hoki te hokoka.
- » Me tīmata ki te āmiki kōrero mō te haumitaka, pēnei i kā āhuataka kāwari o te māketete tauhokohoko.
- » Whakaako i kā āhuataka o te penapena me te huapūtea whakaputu, waihoki te ohia e kīia nei, ka 'whai hua tā te pūtea māhi' ā tōna wā.

MEKA

I mōhio rānei koe, mēnā he pūkete Whai Rawa kē tāu, he pūkete KiwiSaver rānei, kua haumi kē koe?

TE WHĀNUI O TE PENAPENA

Whakaritea tētahi pūkete mā ō tamariki ki te whare pūtea. Mēnā rātou e hiahia ana kia penapena ki ētahi mea hei te pae tata, pēnei i tētahi takirua hū hōu, te whai pūtea rānei hei tētahi hararei, ka hiahia hoki pea ia kia tuwhera i tētahi pūkete penapena.

TE WHĀNUI O TE HAUMITAKA

Ko te whāika o tāu haumitaka kia nui ake te pūtea mā te huapūtea whakaputu, te tupuraka hoki/rānei o te whai hua o te rawa (kā whakahokika pūtea). Ko te huapūtea te rahika pūtea ka riro i a koe ina kuhu i āu pūtea ki tētahi wāhi nama, pērā i te whare pūtea. Ko kā whakahokika te rahika (e taea nei hoki kia tōraro) ka riro i a koe ina haumi atu i āu pūtea ki tētahi tahua pēnei i te Whai Rawa.

KĀ HAPA PŪTEA

Rā tēnei ara katoa, korekore ka hapa rāua tahi ko āna o pūtea. Ka whakapau pea i kā pūtea ki kā rawa tē whakamahi, tē rata, ka raru pea rānei tāna penapena. Me wātea ia kia hapa, mā konā e pai ai tana ako. Kia mahara hoki, ka nui tonu kā akoraka whanoka pūtea ka ākona e āu tamariki i a koe, i ōna hāmua hoki.

Me kua pai ō whanoka mō te hokohoko me te penapena, e tika ana ka pēnā hoki ōna!

Tiroia tā mātou Arataki Rakatahi mō te roaka atu o kā kōrero haumitaka, kā pūkete KiwiSaver, me kā rereka kētaka o te penapena me te haumitaka.

Ipu tāke ā-whānau

Kā Tau Katoa

Me pēhea:

- 1 Kei tēnā, kei tēnā tamaiti tāna ake kopa iti.
- 2 Tatauria te 15% (te rahika % rānei e whakaaetia ana e te whānau) o te kopa iti ka āpiti ki te ipu tāke a te whānau i ia wiki.
- 3 Tukuna kā pūtea ukauka ki te ipu.
- 4 Ka mātotoru haere kā pūtea!

Ka kotahi te kautetia o kā pūtea tāke i ia marama e koutou ko te whānau, ā, mā koutou katoa e whakatau tōna whakapauka.

Mēnā he tamariki nohinohi āu tē whai i te kopa iti, me whai wāhi hoki rātou ki kā hua o te ipu tāke a te whānau. He akoraka hirahira tēnei ki kā tamariki mō te tāke, nā whai anō ka waia ki te whakaaro o te whai hua a te takitini, tae noa ki ērā e kore e taea te utu i te tāke he kore nō ā rātou mahi.

IPU TĀKE Ā-WHĀNAU

Kēmu Whakataurite

Ko tā kā tamariki he kōwhiri i te hokomaha kia hokona kā kai e pai ai te penapenahia o te pūtea!

Hokoka Whakataurite

He ara kāwari e penapena ai te whānau i te pūtea – mā te aha i te iti!

Tau 10-15

E iti iho ana te utu ki tēhea hokomaha?

Kia whakapaehia e tātou kua ōrite te kouka o kā rawa kai ki ia o kā hokomaha.

Hokomaha 1

 Terminal#1 11:32AM

 \$3.00 \$4.00
 \$2.50 \$9.50

TOTAL AMOUNT \$
CASH
CHANGE

 Bank Card **** * 7211
 Approval# 192107

 ***** THANK YOU! *****

Hokomaha 2

 Terminal#1 11:32AM

 \$2.50 \$3.00
 \$3.00 \$11.00

TOTAL AMOUNT \$
CASH
CHANGE

 Bank Card **** * 7211
 Approval# 192107

 ***** THANK YOU! *****

Whakautu – Hokomaha 1, Hokomaha 1 = \$19.00, Hokomaha 2 = \$19.50

WhaiRawa

Ngā
Kaitiaki
Moni
MONEY GUARDIANS

Whāriki Tātari Pūtea

Tātarihia tō kohika ukauka
ki kā tapawhā e tika ana
i te whāriki pūtea!

Tau 3-6

“

E pai ana ki a māua te tuku i te kopa iti ki ā mātou tamariki ki kā ukauka rerekē. Nā tēnei kua hāneanea ake rātou i kā horopaki kāwari o te pūtea, pēnei i te mōhiotaka e taea nei te \$1 ki kā 50 hēneti e rua, ki kā 20 hēneti e rima rānei.

Mema Whai Rawa

”

Mēnā koe e taea ana, tukuna te kopa iti ki āu tamariki ki kā momo ukauka rerekē (10c, 20c, 50c etc).

Mā tēnei e ako ai rātou kā momo kohika pūtea e puta ai kā tapeke rerekē. Whakamātauhia kā momo kohika ukauka rerekē hei ia wā ka tuku i te kopa iti ki a rātou.

HE KĒMU, HE KAIRORO ANŌ
e wātea ana ki:
whairawa.com/tamariki

10c

20c

Tātari Ukauka

50c

\$1

\$2

WhaiRawa

Ngā
Kaitiaki
Moni
MONEY GUARDIANS

Kā utuka rawa

Tau 10-15

Mā te kohe paku nei
āu tamariki e ako te
utuka tūturu o kā rawa.
He whaiwāhitaka pai
hoki kia tunua tahitia
e koutou ko te whānau
kā kai makue!

Me pēhea te mahi:

- 1 Tonoa āu tamariki kia whakamaheretia tētahi kai o te pō, kia hokona hoki kā kai i te hokomaha.
- 2 Ā mua i te toroka atu, me whakarāraki i kā kai katoa e matea nei, me te utu e whakapae nei.
- 3 Ka hoko ana i kā kai i te toa, e oti i a ia te tiki i te rihiti, whakatauritea ai kā utuka whakapae āna, me te utuka tūturu i te toa.

Rāraki Hokohoko

UTUKA WHAKAPAE

UTUKA TŪTURU

Whai Rawa NGĀI TAHU

Te Rūnanga o NGĀI TAHU

**KO TE TŪMANAKO I WHAI
HUA TĒNEI ARATAKI, Ā,
E PAI HOKI ANA KIA
URUPARE MAI:**

- P** 0800 942 472 or +64 3 366 4344
- E** whairawa@ngaitahu.iwi.nz
- A** PO Box 13046, Ōtautahi 8141

Whai Rawa Fund Limited is the issuer of the Whai Rawa Unit Trust.
A copy of the Product Disclosure Statement is available at www.whairawa.com/pds.